

10%

**REPTES PER A LA
SOSTENIBILITAT**
a l'educació

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

**TOTS
A UNA
veu**

gonzaloanaya confederació

FIAMPA
València

ENRIC
ALOR

Contextualització

La comissió de sostenibilitat de FAMPÀ-València i el seu grup de redacció, integrat per Solange Godoy, Gilles Denans, Raphael Alapont, Marcos Pastor, José Muela, Josep Moral, Josep Soria, José Manuel Muñoz i Alfons D. Gento, han compartit amb la Confederació Gonzalo Anaya un document que fixa els reptes de sostenibilitat per a la comunitat educativa valenciana amb respostes i propostes ben concretes. L'Assemblea General Ordinària 2021 integrada per les AMPA federades a FAMPÀ Castelló Penyagolosa, FAMPÀ-València i FAMPÀ Enric Valor Alacant, va aprovar per unanimitat acollir els Reptes per la sostenibilitat i participar activament en la seua consecució a través dels quatre àmbits de treball: assessorament, representació, formació i comunicació.

Donada la greu conjuntura actual, amb una emergència sanitària, on s'ha revelat la importància de la biodiversitat i la sostenibilitat per combatre les malalties d'aquesta humanitat, i una emergència climàtica en marxa que avança, segons els experts, cap a un canvi planetari de desconegudes conseqüències, i que ha donat peu a que la pròpia Comissió Europea establisca la fulla de ruta d'un Pacte Verd Europeu (1), amb les seues diferents estratègies, per fer-li front, NOSALTRES, COM A MARES I PARES, preocupats pel futur de les nostres filles i fills, i per la societat i el planeta que van a heretar, fem les SEGÜENTS PROPOSTES a la Conselleria d'Educació, per tal que formen part de la seua Agenda i presenta les accions a desenvolupar.

Major contingut **EDUCATIU** *sobre* **SOSTENIBILITAT** ambiental i social

1. Inclusió transversal al currículum de major contingut sobre sostenibilitat ambiental i social.

a) És indispensable que la sostenibilitat entre a formar part de l'ensenyament de les nostres xiquetes i xiquets, perquè la idea que són part de la solució forme intrínsecament part del seu pensament. En ella deurien estar incloses totes les temàtiques i qüestions relacionades que detallem a continuació.

b) Implementar de manera urgent l'empatia cap als animals en el currículum escolar de manera transversal en l'ensenyament obligatori, com la LOMLOE ho estipula, i explicar a tot l'alumnat la relació entre el consum excessiu de carn i la desforestació dels boscos primaris a nivell global. (2 3)

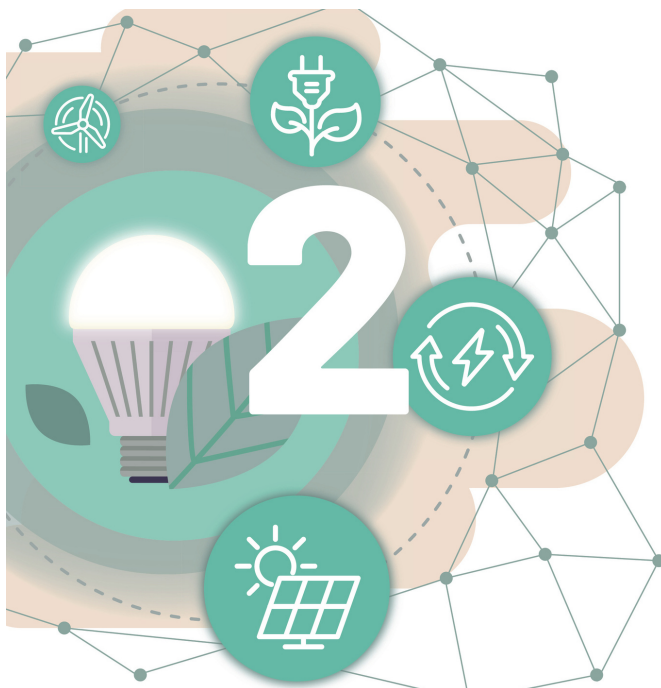
1 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_es

Comisión Europea 2020a. Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo Europeo, al Comité Económico y Social europeo y al Comité de las Regiones. El Pacto Verde Europeo:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>

2 ¿Qué tiene que ver el consumo de carne con los incendios en la amazonia? : <https://es.greenpeace.org/es/noticias/que-tiene-que-ver-el-consumo-de-carne-con-los-incendios-en-la-amazonia/>

3 La ganadería amenaza el medioambiente: <http://www.fao.org/newsroom/es/news/2006/1000448/index.html>

Estalvi energètic

i potenciació
d'energies
renovables
als centres
educatius

2. Pla d'estalvi energètic i potenciació d'energies renovables als centres.

- a) Estudi dels plans d'eficiència energètica dels centres educatius de tot el PV, preparats per tècnics especialistes de l'administració i en els quals podrien participar, amb les seues propostes i en funció de la seua capacitat d'implicació, els/les responsables dels centres.
- b) Disseny i execució d'un Pla de millora de l'eficiència energètica i de l'aplicació d'energies renovables als centres educatius valencians.
- c) Posada en marxa de diferents projectes pilot, on es calcule la viabilitat del pla proposat, amb:
 1. Educació ambiental dedicada a la transició energètica en tots els centres.
 2. Posada en marxa d'un estalvi energètic global, que compte amb il·luminació (canvi a LED), canvi aparells obsolets d'alt consum energètic per altres de menor consum, etc.
 3. Aplicació pràctica d'instal·lacions d'energia solar (tèrmica i fotovoltaica), així com altres aplicacions d'Energies renovables als centres, amb un retorn de les inversions calculades entre 5 i 7 anys, i una vida útil superior a 20 anys (la qual cosa repercutiria en un estalvi econòmic a mig termini molt important, al marge de la repercussió mediambiental).

d) Aplicació de les exigències d'eficiència energètica passiva o d'altres relacionades amb l'arquitectura i construcció d'edificis:

1. Per millorar els edificis ja existents, com estructures bioclimàtiques simples i barates per estalviar energia en calefacció i refrigeració i millorar el rendiment de la comunitat educativa (aplicació de tendals o altres estructures senzilles a finestres al sud, situació d'arbrat de fulla caduca a certs indrets, etc.).
2. Al disseny i construcció de nous centres educatius. Estudi de millor captació solar passiva a l'hivern, millors formes de refrigeració solar passiva a l'estiu, millor ventilació i renovació de l'aire, millors materials i estructures, etc.

3. Programa de menjadors saludables i sostenibles.

Tal i com recomanen les Estratègies de la Granja a la Taula (Farm to Fork) (4) i Biodiversitat 2030 (5), del Pacte verd Europeu, així com el Pla d'Acció Europeu per al desenvolupament de l'Agricultura Ecològica (6), s'ha de fer una aposta clara per promoure els menjadors orgànics i augmentar l'ús de la contractació pública ecològica (dins l'Eix 1, d'aliments i productes orgànics per a tots: estimular la demanda i assegurar la confiança del consumidor). El Consell també té clara aquesta aposta, a través del seu I Pla valencià de Producció Ecològica (Línia 1, de foment d'un consum conscient i responsable), i ara mateix estan en la redacció del II PVPE, a la qual hem intervingut al seu Procés Participatiu.

4 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/fs_19_6727

5 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_es

6 https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organic-action-plan_es

Les pròpies Conselleries d'Educació, Agricultura i Igualtat coordinades per la Conselleria de Sanitat i SPU, han conformat una Mesa Intersectorial de Menjadors saludables i sostenibles de la GVA, junt a la Plataforma "Escoles que alimenten (7) (de la que FAMPÀ València forma part), per tal de modificar el Decret 84/2018, de foment d'una alimentació saludable i sostenible en centres de la Generalitat, intentant millorar la compra verda pública, i la incorporació de criteris sostenibles i saludables als menjadors públics. En concret, és primordial no tan sols que les nostres filles i fills mengen adequadament als centres, sinó també l'adquisició dels hàbits que impregnaran la seua salut i la del planeta en el seu creixement com adults. Es demana:

a) Recolzament per part de les diferents DG de la Conselleria d'Educació de les obligacions adquirides per la Mesa Intersectorial.

b) Posada en marxa d'experiències pilot sobre estudis de la millora dels hàbits alimentaris gràcies al nou Decret i la repercussió sobre la seua salut i la del medi ambient. Es pot fer amb els estudis duts a terme per FISABIO i Salut Pública.

c) Fer atenció a la "Guia d'incorporació de criteris de sostenibilitat alimentària a la compra pública" feta per Justícia Alimentària per al Govern de les Illes Balears (8), de 2018, i la seua actualització de 2020 (9) amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona.

d) Tindre en compte els drets dels coles rurals a una alimentació saludable i sostenible, i elaborar normatives que facen que no es generen greuges comparatius entre el món rural i urbà. Eixes normatives també han de remar a favor de combatre el despoblament rural.

e) Potenciar l'establiment de vincles amb els productors ecològics locals propers als centres, per fer activitats d'educació agroalimentària (xerrades, visites, ...).

7 <https://escolesquealimenten.org/>

8 http://www.bioeticayderecho.ub.edu/sites/default/files/180501_plana-guia-vsf.pdf

9 <https://cat.justiciaalimentaria.org/actualitat/presentem-una-guia-millorar-la-sostenibilitat-alimentaria-traves-de-la-contractacio>

PATIS

verds,
saludables
i sostenibles

4. Programa Patis verds, saludables i sostenibles

Fomentar els patis, jardins i horts escolars ecològics i dels centres com a espais que fomenten l'educació en sostenibilitat, coeducatius i sustentables.

a) Establir criteris i protocols des de Conselleria perquè els patis, jardins i horts escolars siguen duts amb tècniques de cultiu ecològic (10), sense usar cap producte tòxic o perillós per a les xiquetes i xiquets. En la Conselleria d'Agricultura tenen un Servei de Producció Ecològica i Innovació que pot servir d'assessor o impartir formació als diferents responsables de manteniment dels centres educatius per a aquesta qüestió.

b) Establir criteris de disseny, basats en la natura i l'entorn ambiental escolar, per tal que els escolars puguin adquirir coneixements del seu medi ambient més proper.

c) Potenciar l'establiment d'acords amb els serveis de medi ambient dels ajuntaments i Diputacions per tal de fer activitats relacionades amb l'entorn natural local (visites a jardins, rius, muntanyes, etc.).

d) Recolzar la Xarxa d'Horts Escolars Ecològics de recent creació per part de l'ONG CERAI, amb patrocini de la Conselleria de Transparència i la d'Agricultura.

10 Reglament (UE) 2018/848 del Parlament Europeu i el Consell, de 30 de maig de 2018, sobre producció ecològica i etiquetatge dels productes ecològics i pel qual es deroga el Reglament (CE) nº 834/2007 de Consell.

MOBILITAT *sostenible* i millora dels **accessos** als **centres** educatius

5. Pla de mobilitat sostenible i de millora dels accessos als centres educatius.

- a) Major valoració de la proximitat al centre escolar en la baremació dels criteris d'elecció de centre.
- b) Foment del disseny i aplicació pràctica de conversions en zones de vianants, millora dels accessos a peu prioritzant sempre mitjans de transport sostenibles o els vehicles no motoritzats (bicis i patinets), foment de rutes escolars segures, disminució de la contaminació ambiental i acústica, etc.
- c) Realització d'un programa de mobilitat sostenible per educar a les escoles, enfocat a alumnes, professorat i mares/pares.
- d) Donar suport i ajuda a les iniciatives i accions de les AMPA i altres col·lectius que treballen per una mobilitat més sostenible: Colecamins, #RevueltaSostenibleAlCole...

6. Gestió sostenible i ètica dels centres

- a) Passar els comptes bancaris de la conselleria d'educació i dels centres educatius a banca ètica. Els bancs ètics de l'Aliança Global per a una Banca amb Valors (GABV) no especulen, no inverteixen en la indústria petroquímica ni en la fabricació d'armes de guerra. En canvi, inverteixen en l'economia real, en les energies renovables i en l'agricultura ecològica. Aquest punt és fonamental ja que la banca és el cor de la nostra societat i ens permetrà aconseguir els objectius de desenvolupament sostenible (ODS).
- b) Aplicar l'EBC (Economia del Bé Comú) als centres com recomana el Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu (CESE). Realitzar el BBC (Balanç del Bé Comú) i el Pla de Millora dels centres.(11)

11 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015IE2060&from=ES>

7. Valoració de la qualitat i mesurament de l'aire en els centres educatius

- a) Bioclimatització, facilitar la renovació de l'aire, millora del confort...
- b) Avaluació dels progressos amb establiment de criteris de mesura de la qualitat de l'aire interior i estudi de l'evolució dels indicadors.

8. Projecte de gestió i reducció de residus.

- a) Foment dels plans de reducció de residus i del malbaratament de materials i recursos.
- b) Obligació de tindre a tots els centres un Pla de gestió de residus.

11 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015IE2060&from=ES>

Neteja de materials i activitats *nocives* als centres educatius

9. Pla d'estudi, valoració i neteja de materials i activitats nocives dins dels centres.

- a) Insistim en la comanda de la Comissió "NO a la uralita/fibrociment?, no gràcies" que exigeix l'eliminació total d'amiant i altres materials nocius per a la salut en tots els centres i entorns escolars.
- b) Eliminació dels agrotòxics en el manteniment dels jardins i horts escolars.
- c) Plantejar estudis i xarrades a Salut Pública i altres organismes sobre diferents aspectes, hàbits saludables i no saludables de la vida diària en els centres i fora d'aquests, que puguin tindre efectes negatius a la salut de les xiquetes i xiquets (i a la resta de la comunitat educativa), com poden ser hàbits d'esport i educació física, alimentaris, mesurament de radiacions per camps electromagnètics, etc.
- d) Treballar la bioconstrucció i biohabitabilitat a les aules i la resta d'espais dels centres educatius, per a millorar la salut i el rendiment de l'alumnat: estudiar les possibles emissions tòxiques que puguin produir alguns elements de les aules i millorar els materials per evitar-les; estudiar la possible contaminació electromagnètica interior i exterior (12)(antenes de telefonia mòbil, wifi, mòbils)

12 <https://bioinitiative.org/>

estudiar i millorar la il·luminació (parpelleig, cromàtica del color,...); estudiar i millorar els aparells informàtics (parpelleig de pantalles,...) i ergonomia.

e) Plantejar aules verdes (als patis i jardins) per a treballar en l'exterior una part del temps d'estada en els centres, per a trencar la dinàmica passiva de les aules interiors. En temps de COVID s'ha vist els seus avantatges, que poden mantindre's més enllà. Facilitar les eixides a l'entorn local més pròxim, tant natural com urbà o empresarial, on poden complementar la seua formació en un altre espai diferent.

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015IE2060&from=ES>

10. Implantació de la Setmana de la Terra als centres.

Aprofitant el dia Mundial del Medi Ambient (05 de juny) :

- a) Plantejar diferents actes i activitats informatives i reivindicatives en els col·legis, que toquen diferents visions del currículum en aspectes vinculats amb el medi ambient, les persones i el nostre paper en el planeta.
- b) Plantejar un Premi per a l'escola més sostenible del PV, amb diferents criteris de valoració (La Confederació Gonzalo Anaya i les seues federacions s'ofereixen a participar en el comitè d'adjudicació).

ACCIONS

1. Presentació dels 10 reptes per la sostenibilitat.
2. Difusió en les xarxes externes i internes de la Confederació d'AMPA Gonzalo Anaya i de les federacions i AMPA federades.
3. Adhesió als 10 reptes de la conselleria d'educació, sectors de l'educació, moviment associatiu veïnal, ecologista i cívic.
4. Recollida de bones pràctiques i experiències dels centres escolars en sostenibilitat ambiental i social.
5. Organització de jornades 10 reptes per la sostenibilitat.
6. Exposició dels reptes per la sostenibilitat de centres educatius valencians.
7. Formació i assessorament a les FAMPAs i AMPA per posar en marxa els 10 reptes.
8. Participació en el reconeixement oficial a les bones pràctiques als centres educatius.
9. Comunicació i seguiment de la reivindicació dels reptes per la sostenibilitat.
10. Campanya de sensibilització sobre sostenibilitat ambiental i social aprofitant la setmana de la terra (5 de juny).